

Épségizmus és fogyatékos- ság, földön és vízen – Delfines mese az emberről, egy mesés delfin emlékére

Az írás Winter, a saját fogyatékoságaink elfogadására inspiráló, művésztagot viselő delfin előtt tiszteleg. A Szerző a delfin életéről szóló meséket és a valóságot állítja egymás mellé, továbbá különféle perspektívákból reflektál Winter hihetetlen történetére jól ismert és kevésbé átgondolt szempontok alapján. Célja felhívni a figyelmet a védtelenség, kiszolgáltatottság a hatalom összefüggéseiben való mérlegelésére. Winter egyedülálló életútját megismerve az olvasó olyan kényes témákkal találkozik, mint a fogyatékoság és az üzlet, a védtelen, kiszolgáltatott élet és a méltóság, illetve annak hiánya, valamint a példakép szerep és a fogyatékos identitás kialakulása, vállalása. Az írás egy rendkívüli karaktert, egy különleges akarakterővel bíró delfint mutat be. Segítségével objektív és szubjektív hangnemben egyaránt megkérdőjelezi az épség/izmus paradigmáit és gyakorlatát. Az írás személyes tónusa igyekszik arra ösztönözni az olvasót, hogy kritikusan gondolkodjon a hatalmi egyenlőtlenségek következményeiről, és a világ jobbítását célzó szerepéről, lehetőségeiről. És „fröcskölje le” bátran mindenkit, aki azt érdemli, mint Winter, a delfin tette a velünk töltött tizenhat éven át.

Kulcsszavak: Winter a delfin, épségizmus, fogyatékoság, üzlet, méltóság, művésztag

GYÁSZOL A VILÁG

A *Delfines kaland 1* és *Delfines kaland 2* sztárja, Winter, a palackorrú delfinlány 2021. november 11-én átúszott az örök lét óceánjába. Nem várta meg az újabb életmentő műtétet, pedig volt már része ilyesmiben. Tudta, megint sokat, nagyon sokat kell tennie a túlélésért, és bár most is, mint eddig mindig, hálás volt mindenkinek, aki vele és érte küzdött, ebből a műtétből mégsem kért. A webkamerák szerint, néhány nappal a Nagy Utazás előtt még békésen tűrte, hogy egyik társa, talán Hope, kicsit noszogassa. De most nem reagált, mert megint az a régről ismerős, különös élmény kerítette hatalmába: countryzene, az ölelés, és hogy fekszik a vízen, az emberek kézből kézbe adják, sétálnak vele éjt nappallá téve szüntelenül, és ő csak fekszik, hallgatja az ismeretlen és ismerős hangokat. Először még a víz is új hangon beszélt hozzá, most meg már minden csobbanását ismeri, kívülről tudja. Csak most neki nincs már kedve csevegni, feleselni vele, nincs kedve enni..., úszni pedig ereje nincs. Így hát egy hét vagy inkább tizenhat év állandó küzdelem után úgy dönt, vesz még egy mély levegőt, és átadja törekeny lényét „szerettei” simogatásának. Ennyi kényeztetés még jár, mielőtt útnak indul az ismeretlenbe...

...És egyszer csak nem látta már az érte aggódó tekinteteket. Érezte, hogy testét elnyeli egy – mindenki más számára – láthatatlan óceán. Így lelke már annak a világnak a része, amelyről mindig is álmodott. Most, most végre tényleg belekezdhet egy igazi delfines kalandba...

1. DELFINES „KALANDOROK”

Fordítani nehéz és felelős mesterség. Néha van szerencsém művelni, bár filmet még sosem kaptam, mert azokhoz állítólag jól kell látni. Akár igaz, akár ez is csak egy kifogás a számos közül, én semmiképpen nem fordítottam volna *Delfines kaland*nak Charles Martin Smith 2011-es filmjének a címét, mert hát miféle kaland az, amikor rákcsapdába kerül egy delfin valahol a floridai partokat simogató óceán hullámi között. Próbál szabadulni, de a csapda zsinórja egyre szorosabb. Zihál, amikor kiemelkedik, hogy levegőt vegyen, aztán visszazuhan a vízbe. A hullámok bár ringatják kétségbeesetten vergődő testét, vígaszt csak pillanatokra nyújthatnak, épp annyi időre, hogy még életben van, amikor rátalál egy halász. Semmi esélye az életre. Farokúszója élettelen. Ezt az igazi „kalandot” és a hogyantovábbokat meséli el először gyerekeknek 2009-ben Juliana Hatkoff, Isabella Hatkoff és Craig Hatkoff *Winter's Tail: How One Little Dolphin Learnt to Swim Again* (Winter farka. Hogyan tanult meg újra úszni egy kis delfin) című könyvben. Majd pedig még abban az évben a sztorit feldolgozó számítógépes játék, a Nintendo. A 2011-ben készült film alkotói sokkal hatásosabbnak találták a *tail* (ejtsd: teil; fark) szót a *tale*-re (ejtsd: teile; mese) cserélni, így a film *Dolphin Tale*, azaz „Delfines mese” címmel Hollywoodból indult el, hogy meghódítsa a világot. Nem így a magyar nézőket. Minket a „kaland” szó hív be a moziba, az amerikaiakat a „mese”. Nekem a mese tetszik jobban, úgyhogy én inkább mesélek egy valóságos delfinről.

2. WINTER A FILMVÁSZNON

2.1. *Delfines kaland 1.*

Egy decemberi napon rákcsapdába kerül egy fiatal delfin. Az életét egy, az iskola helyett a parton kószáló fiú, Sawyer menti meg. A delfin farokúszóját azonban már nem lehet megmenteni, a csapda olyan sérüléseket okozott, hogy a testrészt amputálni kell, és ez a beavatkozás akár a delfin életébe is kerülhet. De ő élni akar. Az operáció után tehetetlenül fekszik gondozói karjaiban, akik az éppen aktuális évszak miatt Winternek nevezik el. Farokúszó nélkül a delfinek képtelenek úszni, ezért a gondozók, karjukban a kicsi delfinnel minden nap fel-alá sétálnak a medencében. (Számomra ez a legmegindítóbb, legmegdöbbentőbb és legfontosabb jelenet a filmben.) A 11 éves Sawyer úgy érzi, segítenie kell, és eldönti, mindent megtesz, hogy megmentett „barátja” valahogy mégis megtanuljon úszni. Ezért ráveszi Dr. McCarthyt, a híres orvost, hogy készítsen művégtagot Winternek. Szokatlan az ötlet, de mert a professzort érdekli a kihívás, elgondolkodik, aztán úgy dönt, belevág a különös vállalkozásba. Pénzügyi problémák miatt veszélybe kerül a terv (Port.hu, 2011), de végül a művégtag elkészül, és mindenki legnagyobb meglepetésére a delfin menti meg lakhelyét, a Clearwater Marine Aquariumot az anyagi csődtől, mivel számtalan fogyatékos és nem fogyatékos gyerek, no meg szülő akarja látni a csodálatos delfint. Itt ér véget a *Delfines kaland 1.*

Az óriási sikert és bevételt jelentő filmet az ugyancsak valóságos történeten alapuló *Delfines kaland 2* követi 2014-ben, amikor egy elárvult, párhónapos delfinlány kerül az akváriumba, aki a Hope (Remény) nevet kapja. És az évekig csak embert ismerő Winter barátságot köt vele.

3. WINTER IGAZ TÖRTÉNETE

Winter, a delfinlány dokumentált, nyomon követhető élete 2005. december 10-én, egy téli napon kezdődött (CMA, 2021a; CMA, 2021b; Csáki-Nagy, 2021; Stone, 2021). Kéthónapos lehetett, amikor Florida déli partjainál egy halász, Jim Savage talált rá (Csáki-Nagy, 2021) kora hajnalban (Barry, 2008):

„Amikor odaértem, feljött, hogy levegőt vegyen, és maga köré tekerte a csapatát. Húú, baromi rosszul nézel ki, mondtam neki, adok fél órát, hátha sikerül kijutnod a csabdából. De nem sikerült. Akkor beemeltem a csónakba, elvágtam a zsinórokat, és hívtam a mentő csapatot.” (Savage, 2019).

„Azt mondtam, ne csak ígérjessék, hogy jönnek.” A lány, aki az elsősegély csomaggal érkezett, nem volt felkészülve ilyen súlyos sérülésekre, így amíg a speciális mentő meg nem érkezett, a halász és a lány nedves homokágyat formált a delfinnek, hogy óvják érzékeny bőrét a naptól, az égési sérülésektől, amelyek a parton érhetik (Barry, 2008). A delfin mintegy négy órát utazott a speciális mentőautóban, míg végre eljutott végleges lakhelyére, a Clearwater Marine Aquariumba (CMA, 2021b).

„Nagyon rossz állapotban érkezett hozzánk az akváriumba. Körülbelül kéthónaposnak gondoltuk. A színe rendben volt, de a farokúszója teljesen színtelen. Korábban még sosem talákoztunk ilyen esettel, mert azok a delfinek, akikkel hasonló dolog történt, mind az óceán mélyére süllyedtek. És mert nem tudtuk, mi várható, nagyon rövidtávú célokat tűztünk ki. Például, először azt, hogy elfogadja a táplálékot cumisüvegből. Próbáltunk komfortérzést teremteni számára, ezért valaki mindig a karjában tartotta és sétálgatott vele a medencében. És ő nemcsak hogy életben maradt, de egyre élénkebb, kíváncsibb, játékosabb lett. Ekkor már nevet is kapott tőlünk: Winternek neveztük, és kezdtünk valamivel hosszabb távú terveket szőni, és tréning programot kidolgozni. Nem tudtuk, jó-e, az, amit csinálunk. Bizonytalanok voltunk szinte mindenben, de nem hagyhattuk magára. (Stone, 2021)

4. WINTER REHABILITÁCIÓJA ÉS A MŰVÉGTAG

A kéthónaposan elárvult és egy elfelejtett rákcsapdába gabalyodott delfinlány testének több pontján, a szája és szeme mellett található súlyos sérülések, valamint a farokúszó amputációját követő gyógyulása mintegy hat hónapig tartott (Stone & Young, 2008). Így csak ekkor kerülhetett sor a holisztikus értelemben tekinthető rehabilitációra.

A farokúszó elvesztése egészen új, a delfinek testfelépítésének nem megfelelő mozgás kialakítására kényszerítette a delfinlányt. A delfinek gyors, speciális úszótechnikája ugyanis a farokúszónak köszönhető, és annak az izomtömegnek, „kocsány”-nak (angolul: pedunkle), amely mozgatja a bal- és a jobboldali úszót. Winter, a rehabilitációt megelőző hónapokban a farokúszó mellett a tartó-, mozgatóizom, azaz a “kocsány” egy részét is elveszítette.

A művégtag ötlete egy autópályán született, amikor, Kevin Carroll, művégtag-specialista, a Hanger Clinic művégtag-osztályának helyettes vezetője a rádióból értesült a delfin különleges helyzetéről.

„Elszorult a szívem, de aztán az jutott eszembe, miért ne segíthetnék. Mért is ne kaphatna művégtagot? kérdeztem magamtól, és felhívtam kollégámat, Dan Strzempkát. [...] 18 hónapig tartott, amíg olyan thermoplasztikus, szilikon művégtagot sikerült készítenünk, amellyel Winter jól érezte magát, ami kényelmes volt számára. [...] A művégtag a megmaradt izom-kocsányhoz rögzítendő részét, a »ruhajját« [angolul: sleeve] Winter's gel-nek neveztük el, ehhez csatlakozik, erre rögzíthető a »cipő« [angolul: shoe], ami valójában a farokúszót formázza és helyettesíti. A művégtag súlya megegyezik a helyettesítendő testrész súlyával.

A vállalkozásnak volt persze némi negatív visszhangja is. Mért szánunk ennyi időt és pénzt egy delfinre? – kérdezték néhányan. Mi meg azt mondtuk, szabadidőnkben azt csinálunk, amit akarunk. Van, aki golfozik, teniszezik, mi meg művégtagot készítünk, történetesen egy delfinnek.” (Patton, 2021)

Az interneten Wintert ábrázoló fotók képaláírásaiból kiderül, arra is volt példa, hogy néhányan a művégtag helyett inkább az eutanáziát tartották volna helyesnek, és egyenesen a két film bojkottálására szólítottak fel. (Les dauphins, 2015).

Winter minden nap egy rövid fizioterápiás kezelést, félévente pedig új művégtagot kapott (CMA, 2021b), amit naponta mindössze néhány percig viselt (uo.), mert nem barátkozott meg egyikkel sem (Delfinmosoly, 2021). És bár nyilvánvaló, hogy képtelen lett volna természetes élőhelyén élni, teljes rehabilitációját az jelentette volna, ha átkerül valamelyik, az óceánra épült természetes környezetet és orvosi felügyeletet biztosító delfinrehabilitációs központba, például amilyen a kaliforniai Ric O'Barry Dolphin Project, a delfinek sajátosságait, adottságait figyelembe vevő környezet (Delfinmosoly, 2021).

Winter persze művégtaggal éppúgy, mint anélkül a Clearwater Marine Aquarium kedvence lett. Mindamellet Ms Stone aktív részt vállalt a művégtag-fejlesztő csapat munkájában (Kramer, 2018). A világhír azonban csak hosszú ideig tartó munka és előkészület után kapcsolódott a delfinhez, akár maga a művégtag. A hihetetlen élni akarást sugárzó delfinlány ugyanis már az előtt főszerepet kapott sokak életében, mielőtt Hollywood elmesélte a hihetetlen Delfines kalandot. Amputált háborús veteránok, végtaghiányos, valamint Asperger-szindrómával és más fogyatékosággal élő gyerekek és szüleik látogattak el hozzá, hogy ők is erőt merítsenek Winter különleges erejéből. Mesekönyv és számítógépes játék dolgozta fel a delfin nem mindennapi akaraterejét, életét. Követhetővé vált a Twitteren, a Facebookon, a LinkedIn-en, az Instagramon, és szinte minden, jelenleg is elérhető internetes platformon.

5. WINTER ÉS A „CSALÁDJA”: A CSAPAT

Winter végtag nélkül, saját maga is megpróbált úszni —kígyózó mozgással. Vagy így, vagy a nagyon érzékeny bőréhez tervezett portézissel – tréneri folytonos instrukcióinak engedelmeskedve – birtoba vette a medencét. Talán akkor még észre sem vette, hogy példakép lett.

Bár Winter barátai és követői közül legtöbbszörünknek csupán álom maradt a személyes ismeretség, gyerekek és felnőttek ezreinek sikerült találkozni vele, mint ahogy

erről számos videó tanúskodik például a YouTube-on. És bár a szerencsés kisebbség örült a találkozásnak, néhányan úgy érezték, Winter sokkal minőségibb életet, jobb körülményeket érdemel, mint amiben valójában részesül. Értetlenül, dühösen nézték, hogyan él a rengeteg profitot hozó két sikerfilm világhírű főszereplője. Ezért agyályaikat kritikusán jelezték az akvárium felé:

„SZOMORÚ! Wintert kihasználják! Nem vagyok rajongó. Az akváriumba az első film után mentem el először, és azt láttam, hogy az egyik delfinnek feszítenie kellett. Azt hiszem, Winter volt az, és az akvárium dolgozói a nap végén aukción adták el a képet. Nagyon nem tetszett ez nekem... Mindenfelé feliratok figyelmeztettek, hogy ne törődjünk a rendetlenséggel. A rendetlenség oka, hogy felújítási munkálatok folynak. Most, két év múltán, és a második film sikerein is túl, igen, tapasztalható némi változás, de ott, ahol Winter és Hope lakik, még mindig nincs minden rendben...“ (Review CMA, 2015).

Néhányan petíciót nyújtottak be Winter életkörülményeinek javításáért.

„Kérjük az akvárium dolgozóit, halkítsák le az egész napos hangos zenét, mert a zaj rettegésben tartja Wintert. Jelezték felénk, hogy Winter napjai jelentős részében a medence egy kevésbé látható sarkában rejtőzködik a tömeg és a hangos zene elől.“ (Petition, 2015)

A kasszasiker delfines mesék után 2014-ben elkészült Mark Palmer (2014) tanulmánya, valamint a „Delfines igazság” című dokumentumfilm (CMA, 2014), amelyben a delfinek természetes és mesterséges környezetben való viselkedését vizsgáló kutatók egybehangozva a következőket mondják Winterről:

„Nyilvánvaló, hogy Ő képtelen lenne az óceánban élni, mindazonáltal köztudott, hogy a delfinek sérült társaikat családon belül segítik, és bár Winter családja ismeretlen, felkutatható.“ (Palmer, 2014).

„Évekig tanulmányoztam Winter viselkedését, és amit mondok, fájni fog: Winter ingerszegény környezetben él egy kicsi medencében, ezért unatkozik, így hát sztereotipikus, neurotikus viselkedést mutat. Winter kivételes akaraterővel képes küzdeni, nem csoda, hogy emberek tömegeit inspirálja, de tudni kell, hogy Winter nagy árat, azaz az életével fizet mások »boldogságáért.«” (Rose, 2014).

Az akvárium személyzete másról mesél.

„Hét éven át, majdnem minden nap dolgoztam Winterrel. Okos volt és pimasz. Igazi önálló személyiség. És persze, a lehangosabb, az időközben a medencébe költözött delfinek között. Egyértelmű volt, hogy Winter a főnök.“

– emlékszik vissza Brie Cordier, az Akvárium egyik dolgozója Lindsey Liles (2021) cikkében.

„Hangjáról már messziről megismertük. És csiviteléséből mindig pontosan fel tudtuk mérni, mennyire izgatott. Winter a barátunk volt.“ (uo.)

„Wintert mi, emberek neveltük, ezért szívesebben volt az emberek, mint delfintársai közelében. Persze, nem volt könnyű a bizalmába férkőzni. Nem adta könnyen a barátságot. Keményen meg kellett dolgozni érte.“ (Stone, 2021)

A legendás delfin a világ minden pontján népszerű lett, ezért életét webkamerákkal közvetítette a Clearwater Marine Aquarium. Több mint két hónappal a távozása után is kíváncsiak rá világszerte. Például a Winter the Dolphin Facebook-csoport 2022. január 28-án 1 865 766 követőt jegyez, és újabb csoportok alakulnak, hogy az emberek megosszák valós és virtuális Winter-élményüket. A Remembering Winter privát csoport csupán öt napja létezett, amikor már 164 tagot, míg a Winter the Dolphin Memorial 2, 700 tagot, a Winter's Memorial Group pedig 12 800 tagot számlált 2022. január 30-án.

Winter legendás kitartása, akaratereje milliókat segít ma is túljutni nehéz élet-helyzetükön.

„Azt mondtam a lányomnak, ahol a könyvben Winter nevét látod, cseréld ki a nevét a tiedére. Írd be, hogy Megan. Így bátorítottam, és sikerült. Sok minden sikerült, ami eddig nem. (Mackoen, n. é.)

„A lányom hall, mert amióta találkozott Winterrel, szívesen hordja a hallókészülékét.” (Dolphin Amputee, n. é.)

„Amikor megismerkedtem vele, még gimis voltam, és eldöntöttem, hogy tengerbiológus leszek. És így lett.” (Liles, 2021)

„Az osztályommal megnéztük a Delfines kaland 1-et, aztán a 2-t. Az egyetlen kerekesszékes tanítványom azt mondta, ha Winter megtanult úszni, akkor én is megtanulom kezelni a nehéz helyzeteket a suliban is, meg mindenütt.” (Liles, 2021)

„Jane vagyok Chicagóból. Holnap indulunk a Clearwater Marine Aquariumba. Nagyon izgulunk. A lányom két éves volt, amikor beleszeretett Winterbe és Hope-ba. Most hétéves.” (Winter Memorial Group, 2022. 02. 03.)

Winter százezrek életét változtatta, változtatja meg tényleg nap mint nap a világ minden pontján. Cseppet sem meglepő, hogy itthon is vannak igazi barátai, például, Kristóf:

„Kristóf vagyok, 10 éves vagyok, és Budapesten lakom. Wintert a delfint úgy ismertem meg, hogy két éve a karantén alatt nem mehettünk ki és sok filmet néztünk Anyával. Akkor láttam Winter filmjét. Nagyon megható volt. Rájöttünk, hogy ő nem színészkedik, hanem igazából ott él az akváriumban. Megnéztük a medencéjét is, az igazit, webkamerán. Sokszor megnéztük, de nem mindig volt ott. Biztos, valahol máshol úszott.

Azt kell Winterről tudni, hogy makacs volt, mert nem akart új farkat a régi helyett, ami megsérült. Úgy akart úszni, ahogy ő tud.

És kedves is volt, és vicces egy kicsikét, ahogy összevizezett mindenkit.

Nagyon hiányzik. Rossz, hogy többet nem nézhetem meg, nem láthatom. Most a lelkemben van.” (szóbeli közlés)

6. WINTER BÚCSÚJA

2021. november 7-én a webkamerák és az akvárium dolgozói ijesztő híreket közöltek Winter állapotáról. Ezt követően körülbelül másfél millió jobbulást kívánó üzenet érkezett az akváriumba. Napokon át szorongott az internetes közösség. Féltünk, tényleg féltünk.

És 2021. november 11-én, este 7:45-kor gondozói karjában, hang nélkül, egy hálás pillantással búcsúzott tőlük és mindannyiunktól Winter, a legendás delfinlány, és megvált különleges földi életétől.

„Orvosi szempontból mindent megtettünk, amit csak tudtunk. Rendszeresen konzultáltunk online is, személyesen is az ország legnevesebb delfinspecialistáival. Emésztési problémák és súlyos bélbetegség miatt veszítettük el. Azt még nem tudjuk, csupán feltételezzük, hogy betegsége összefügg a farokúszó hiánya miatt elferdült gerincével, eltorzult testével, mert a bélbetegség, az emésztési problémák gyakran fordulnak elő a delfineknel. Winter is több alkalommal küzdött meg sikeresen hasonló gondokkal. Ez alkalommal azonban nem reagált a kezelésekre. Ezért úgy gondoljuk, betegsége összefügg eltorzult testével. De tulajdonképpen a koronavírus sem zárható ki, jöllehet közvetlen bizonyítékot még nem találtunk. Nem tudjuk azt sem, hogy voltak-e Winternek fájdalmai. Igyekeztünk biztosítani számára, hogy komfortosan érezze magát, mielőtt megoperáljuk.” – mondta könnyektől elcsúszó hangon Dr. Shelley Marquardt, az akvárium egyik állatorvosa a sajtótájékoztatón (Fox 13, 2021).

Az operációra azonban már nem kerülhetett sor.

„A delfinek intelligenciája különlegesen magas, ezért azt sem lehet kizárni, Winter döntött úgy, hogy távozik.” (AP, 2022).

Az akvárium a Winter távozását követő napon nem nyitott ki.

Hamvai 2022. január 13-án Himalaya sórnába zárva, nemzeti hősnek, világsztárnak kijáró tisztelettel kerültek vissza Winter lehetséges élőhelyére, a Mexikói öbölbe.

Határokon átívelő blogposztok, internetes bejegyzések egyfolytában üzenik Neki dalban (Red Marker 28), versben, prózában, képekben:

„Nagyon hiányzol, Kislány!”
(Winter’s Memorial Facebook Group, 2022. 02. 05.)

7. WINTER ÉS ÉN

A mi barátságunk jóval azelőtt kezdődött, hogy láttam volna az első filmet. Nagyon kezdő Facebook-os koromban úszott elém széles mosollyal, és mert annyira tetszett az USA-beli életstílus, gondoltam, csatlakozom a Winter the Dolphin csoporthoz, hogy egy kicsit Amerikában legyek újra — legalább virtuálisan. A csoportban aztán megtudtam, hogy újdonsült barátom időnként művégtaggal úszik, legtöbbször viszont öntudatosan a saját stílusában kigyózik a medencében. Döbbenet és lenyűgözve láttam, hogy a Földgolyó szinte minden országából figyelünk rá Nepáltól Portugálián át Chiléig. Addig beszélgettünk Winterről, örömeiről, szomorúságáról, különös szo-

kásairól, amíg végül megtanultam Facebook-ozni, és elkezdtem az English with Winter the Dolphin posztsorozatot. A rögtönzött angol tanfolyam anyagát a Clearwater Marine Aquarium fotói és a hozzájuk fűzött inspirációnak szánt mondatok alkották. Amikor az akvárium felhagyott az influenzaszerposztokkal, abbahagytam persze én is az angol leckéket. Titkon arra vágytam, hogy Winter „sajtósa” legyek, húúú, micsoda álomállás!, mert méltósággal lehet beszélni Róla. És általában a fogyatékoságról. A *Delfines kaland 1*-et csak ezek után néztem meg, igaz, nem egyszer. Aztán meg a *Delfines kaland 2* jött. És a filmek, a Facebook-posztok elgondolkodtattak a fogyatékos bizniszről.

A Winter the Dolphin csoporttal akkor kezdtem lazítani az intenzív kapcsolatot, amikor láttam, milyen sokan lelkesedtek, hogy Winter „fest”. Nekem ez fájt, bár még az is lehet, hogy Winter élvezte...

A lazább kapcsolat ellenére Winter persze továbbra is fontos maradt, és természetes volt, hogy felkeltem éjszaka a webkamerához mindig, amikor üzenetet kaptam, hogy Winter elbűjt, vagy nem eszik.

Már kezdetben sokat tűnődtem, jól teszem-e, hogy a „nyelvleckét” Winter ellenállhatatlan személyiségére, varázserejére támaszkodva tartom, de mert az angoltudás is és Winter is sokat jelent nekem, gondoltam, a kettő jól összefér. A bátorító mosolyt a delfinlányra bíztam, az én dolgom a fordítás volt. Azt reméltem, együtt jók vagyunk az angoltanításban. Neki persze, fogalma sem volt az egészről..., nem ostromoltam a pozitív posztjaimmal azt, aki azt az állást töltötte be, amit én szerettem volna. Mindenestre, azt gondoltam, érték ez a „nyelvlecke” így is, úgy is. És az érték a lényeg, nem a fogyatékoság, mert az önmagában, ugye, az nem érték, bár sokkal többet tesz a világhoz, mint gondolnánk. A mi generációnk még úgy szocializálódott, hogy a fogyatékoság hiba. És bár Winter sokkal fiatalabb nálam, gondoltam, a társadalmi szerepvállalás, akár fogyatékos vagy, akár ép, örök érvényű, szóval neki is belefér.

Követve a posztokat, a kommenteket, nagyon ismerős határterületekre jutottam, és pedig az épség, az épségizmus, a medikális törekvések, a fogyatékos biznissz és a kiszolgáltatottság félelmetesen érzékeny területeire.

Célszerű nagyon óvatosan egyensúlyozva bejárni ezeket a területeket, és apró lépésenként eljutni a találkozási pontokig, és összegyűjteni a parányi igazságrészecskéket innen is, onnan is.

Az épség egyszerre igény és társadalmi elvárás. Az ember dönt. És miközben jót tesz, hogy megfeleljen a társadalmi elvárásnak, saját maga képére formálja megmentett hőse életterét..., olykor kicsit háttérbe szorítva annak méltóságát. Az épséget tanítja, tanulja a világ. A méltóságot nem. Ekkor kezdtem el arra figyelni, mit jelent Winter a gyerekeknek. Egész szép gyűjteményem van azokból a rajzokból, amiket az akváriumnak küldtek. Lerajzolták, milyennek látták, és milyennek képzelik a delfin kislányt. Nem lepődtem meg azon, hogy a művégtag szinte mindegyiken szerepel. Van, ahol virágfűzérrel rögzül a csonkolt testhez. „A művégtaggal Winter életének értelme lett.” – emeli ki Csák-Nagy (2021) a művégtag jelentőségét, bár szerintem Winter életének messze nem a művégtag adott értelmet. „Jól bevésődött a medikális modell”, jut eszembe azonnal akkor is, ha pontosan tudom, hogy a segítő technológiák az épség kiteljesedését mozdítják elő. Az épségnek azonban nem feltétele a tökéletes test. Nagyon nem. Illés Fanni azt mondja, művégtag nélkül talált önmagára (DTK, 2020). És bár Lévay (2019, p. 125) látszólag ellentmond Illés attitűdjének, amikor a protézisek mellett szól („Ahogy [ezeket a technikákat] integrál-

juk, remélhetőleg egyre jobban érezzük magunkat a saját bőrünkben.”), voltaképpen ugyanarról beszél. Arról, hogy az épség sokféle, mint ahogy az ember vagy a delfin vagy az élet maga. Ha nincs más eszközünk, a mi dolgunk csupán elfogadni, tisztelni a sokféleséget.

Az emberiség története során szükség volt és van épségtudatra. „Ha az Isten a maga képére formálta az Embert, úgy engem is.” – modja büszkén Illés Fanni (DTK, 2020). És persze, hogy szükség van művétagokra is. A bátor, kísérletezni vágyó, innovatív szakértelemre. Ezért köszönet mindenkinek, aki lehetővé tette, hogy Winter tizenhat évet töltsön velünk. A művétagok tervezésének és készítésének tudománya és technikája is kétségkívül sokat profitált Winter érzékeny bőréből, és ez a tudás az emberi bőr érzékenységéhez és sokféleségéhez alkalmazkodó művétagok készítését szolgálja, segíti. Amiről sokkal kevesebbet tudok, és engem sokkal inkább érdekel, az az, hogy milyen lelkiállapotban hordta Winter a művétagot, mert a fotók és a kamerák csak annyit árulnak el, hogy napjai jelentős részében nem volt rajta. Békésen tűrte, hogy feltegyék, és ezt a békét jutalomfalatokkal hálálták meg trénerai. A művétag nélkül saját életét rövidítette, gondolhatnám, de mert szinte alig valamit tudok a delfinek lelkéről, inkább hallgatok. Nyilván, pontosan tudta, mit és miért tesz. Valószínű az is, hogy elmondta, és nagyon remélem, hogy megértették, akik mellette voltak jóban, rosszban — nem csak virtuálisan.

Wintertől sok mindent tanultam. Például, hogy a delfinek csapatokban (angolul: pod), közösségben, egymást segítve élnek. Egy ilyen csapattól és az anyjától szakított el egy elfelejtett rákscapda egy egész kicsi delfinlányt, akit Winter néven ismert meg a világ. Csivitelni, kommunikálni még az anyjától tanult, egyedi kódját, saját nevét (angolul: signature) árván, az emberek között találta ki. Nem tartom valószínűnek, hogy az Winter volt... És mivel a delfinek életeleme a közösség, a csapat, ezen a néven, olykor művétaggal, legtöbbször azonban renkhagyó testével, renkhagyó mozgásával, kivételes intelligenciájával és rendkívüli akaraterőjével tizenhat éven át sokszínű közösséget formált – delfinek híján – az emberekből. Én közel tíz éve tartozom a „pod”-hoz..., és bármikor, ha szomorú vagy boldog vagy csak úgy vagyok, tudom, hogy Winter velem van, mert hallom, amint saját nevét csicsegi, hogy biztosan felismerjem, és bátorít, hogy:

„Here I am!” (Itt vagyok!)

Irodalomjegyzék

- AP (2022). Ashes of Winter the Movie Star Dolphin Released into Gulf. https://www.huffpost.com/entry/winter-the-dolphin-ashes-in-gulf_n_61e0a685e4b04bb0aa0bfa63?fbclid=IwAR-25GrzJkbEa_Dxpx2FcLlai1bwkW8tg5HRvxmtnPBfmFaG-haoJERbpM30 Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Barry, J. (2008). Winter's Tale. A dolphin in distress. *Tampa Bay Times*. <https://markdonald-newsclass.files.wordpress.com/2016/01/winters-tale.pdf> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- CMA (2014). A Dolphin Truth. <https://www.youtube.com/watch?v=-nC4dCVChik> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- CMA (2021a). Remembering Winter the Dolphin. <https://www.cmaquarium.org/winter-updates/> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- CMA (2021b). Winter: The Dolphin That Could. <https://youtu.be/LPr3JlyM-VI>
- Csák-Nagy K. (2021). Meghalt a delfin, aki művétaggal élt és miklióknak adott reményt. *Képmás*. <https://kepmas.hu/hu/meghalt-delfin-aki-muvehtaggal-elt-es-millioknak-adott-remenyet> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.

- Delfinmosoly – Tények és tévhit a delfináriumok világáról. Facebook csoport (2021). Winter, a végtaghiányos palackorrú delfin. <https://www.facebook.com/Delfinmosoly.DolphinSmile/photos/a.251899524924478/4511040445677010/> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Dolphin Amputee Inspires Child (2008). <https://youtu.be/pB-GQKyhdS8> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- DTK: D. Tóth Kriszta (2020): Elviszlek magammal — Illés Fanni paralimpikon. <https://youtu.be/4HCaWlcqZWA> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Fox 13 (2021): "We did everything we could..." <https://www.fox13news.com/news/we-did-everything-we-could-winter-the-dolphin-died-from-intestinal-torsion-vets-say> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Hatkoff, C., Hatkoff, J. & Hatkoff, I. (2009). Winter's Tail: How One Little Dolphin Learnt to Swim Again. Scjolastic Press.
- Kramer, C. (2018). Behind the Scenes of Dolphin Tale': Winter the Dolphin's trainer speaks at UNF. <https://unfspinnaker.com/67217/features/67217/> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Les dauphins (2015). What Dolphin Tale Doesn't Tell You About Winter. <https://www.blog-les-dauphins.com/en/what-dolphin-tale-doesnt-tell-you-about-winter/> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Lévay Gy. (2019). Kulturális elvárások és viszonyulások a fogyatékosággal élő személyekkel szemben. In Bánya B., Fazekas Á. S., Sándor A. & Hernádi I. (szerk.). *Szabálytalan kontúrok. Fogyatékoságtudomány Magyarországon* (pp. 121–125). ELTE BGGYK. https://www.eltereader.hu/media/2019/09/Szabalytalan_konturok_2019_konferenciakotet_OK.pdf Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Liles, L. (2021): Saying good-bye to Winter, a very special dolphin. <https://gardenandgun.com/articles/saying-goodbye-to-winter-a-very-special-dolphin/> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Lopez, L. (2021): Winter the Dolphin dies from twisted intestines veterinarian says. <https://www.abcactionnews.com/news/region-pinellas/winter-the-dolphin-star-of-dolphin-tale-is-incritical-condition-due-to-infection> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Meckeon, M. (n. é.). Megan Mckeon Meets Winter the Dolphin. <https://youtu.be/3WI566gdBV0> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Ocean Conservancy Blog (2022). Legacy of Winter the Dolphin. <https://oceanconservancy.org/blog/2022/01/25/legacy-of-winter-the-dolphin/> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Palmer, M. (2014): Az igazság „Winter” delfinről. <https://www.facebook.com/SeaShepherd.HU/posts/725369627534654/> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Sea Shepherd Hungary Official – bejegyzések | Facebook. <https://www.facebook.com/SeaShepherd.HU/posts/725369627534654/> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Patton, Ch. (2021). Men Who Created New Tail for Dolphin Named Winter Visit Jacksonville. <https://www.jacksonville.com/story/news/2018/02/20/men-who-created-new-tail-for-dolphin-named-winter-visit-jacksonville/14219533007/> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Petition (2015). Give Winter the dolphin a better quality of life. <https://www.change.org/p/clear-water-marine-aquarium-give-winter-the-dolphin-a-better-quality-of-life> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Port.hu (2011). Delfines kaland. <https://port.hu/adatlap/film/tv/delfines-kaland-dolphin-tale/movie-118966> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Red Marker 28 (2022). In Our Hearts You'll Be. <https://youtu.be/kgG-mdQd1nY> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Review CMA (2015). https://www.tripadvisor.com/ShowUserReviews-g34141-d117463-r272814108-Clearwater_Marine_Aquarium-Clearwater_Florida.html Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Rose, N. (2014). Az igazság „Winter” delfinről. In Palmer, M. Sea Shepherd Hungary Official – bejegyzések | Facebook <https://www.facebook.com/SeaShepherd.HU/posts/725369627534654/> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Savage, J. (2019). Emotional Reunion for Fisherman Who Helped Save Winter the Dolphin <https://youtu.be/HkrQ53vP9TE> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Stone, A. (2021). Eckerd Alumna, Rescue Manager Shares Her Memories of Winter the Dolphin. <https://www.eckerd.edu/news/blog/eckerd-alumna-winter-the-dolphin/> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Stone, N. A. & Young, E. D. (2008). Behavioral Management of a Physically Challenged Dolphin. https://imata.org/uploads/news/imata-s_q408-winter.pdf Letöltés ideje: 2022. 05. 21.
- Winter's Tail (Nintendo DS) Demonstration (2009). <https://youtu.be/-hwDF-4HVJA> Letöltés ideje: 2022. 05. 21.